

Infopunkter og pausepladser:

- 1 Forslag til turstart. Pumpestationen og dæmningen fortæller historien om Lammefjordens afvanding og opdyrking.
- 2 Audebo Hage er et lavvandet område dækket af muslingebanker. Ved særligt lavvande sejles nord om hagen.
- 3 Flot udsigt til engarealer og det kuperede landskab med issøbakkene Langebjerg og Dårbjerg.
- 4 Når vi runder sommerhusområdet Tobjerg (m. to gravhøje) kommer der en badebro og anløbsbro for bl.a. kajakker. Fint pausested m. borde og bænke. Mulighed for en strækkeben-tur langs engen, hvor man om foråret kan se blomstrende majgøeurt (orkideér).
- 5 Herefter går turen udenom Kisserup Hage (Skarvernes Tørraplads) med en imponerende stenstrøning og mange store sten ud i fjorden, men også med et rigt fugleliv. En teori er, at de mange sten skulle stamme fra isbjerge (med indlejrede sten), som strandede ved Littorinahavets kyster for ca. 9000 år siden. Hold evt. strækkeben-pause ved badebroen, så kan stenstrøning, fugle, Littorinaklinter og det gamle færgested opleves fra kyststien.
- 6 Ved Svolsbjerg Rev skal man være opmærksom på uroligt farvand pga. strømme og ubehagelige bølger, der dannes her ved Lammefjordens udløb i Isefjorden.
- 7 Vi følger Næssets klintkyst sydpå. Løserup Strands sommerhuse ligger tæt langs klintkanten. Ved Grønhøjvænge går en dal ned til stranden. Fint sted at sætte kajak i vandet og parkere. Enkelte steder langs kysten ses friske klintbrud, som viser de skrånede jordlag, der er karakteristisk for issøbakker. Syd for de rå klinger følger Løserup badestrand, som næsboerne i generationer har cyklet til på varme sommerdage. Fint pausested m. mulighed for strækkeben-tur til en gravhøj med imponerende fjordudsigt.
- 8 Fra strandens nordlige hjørne fører en sti op ad skrænten til Rølmervej. På sidevejen Strandbakkevej peger et diskret skilt mod stien, der fører op til udsigtshøjen. Et informationskilt fortæller om gravhøjen.
- 9 På turen videre sydpå langs kysten kommer man forbi en del af Hønsøhals Skov, som er udlagt til urørt skov for at fremme en rigere flora og fauna. Her fældes ingen træer, og stormfaldne træer får lov at ligge - også på stranden. Pausepladsen ligger, hvor højstammet skov på skrænten afløses af krat på Hønsøhalsstangen. Man kan gå flere gode strækkeben-ture. Det første, man får øje på, er nok de seks fredningssten, som afmærker et felt med køkkenmøddinger fra jægerstenalderen.
- 10 Mod NV ses en lysåben bakke - tidligere tjenestejord til en nu nedlagt skovløberbolig. Stedet rummer i dag en rig

overdrevsflora med bl.a. hedelyng. Længere fremme ad vejen kommer man til en åben plads med udsigt over Udby Vig og de artsrige enge, hvor man bl.a. finder fredede danske orkidéer. Lidt længere mod syd findes en mystisk brønd (Nykilde Brønd), som nogen mener er bygget op omkring en gammel helligkilde.

- 11 For at komme rundt om Hønsøhalsen må man helt ud til sømærket "Marsmanden" - ved lavvande endda øst om denne. Interessere dig for fugle er spidsen af Hønsøhalsen et godt sted at holde pause. Følg elhegnet langs kysten mod NV.
- 12 For enden af Staslundevej ligger et gammelt fiskerleje med stjeleplads, tjæregryde og et tjæret redskabshus. Der fiskes endnu fra pladsen. Badebroen er privat, men det meste af pladsen kan ses fra kajakken.
- 13 Østkysten af Bognæsskoven er et yndet udflugtsmål. Her er både- og badebro, lejrplads og sandstrand. Kysten ændrer sig ofte. Store storme gnaver og retter kysten ud, men både den nordlige og den sydlige odde vokser til gengæld hvert år flere meter. Det er et fint sted at lægge til, strække ben og spise frokost eller drikke kaffe ved et af de opsatte borde. Eneste ulempe er, at stedet i sommerperioden kan være meget velbesøgt. Med kajak kan man imidlertid fint lægge til ved f.eks. den nordlige odde, hvor der er langt mere fredeligt og lige så gode bademuligheder. Tæt ved odden finder man Alterstenen - nok oprindelig en bauta, men i dag benyttes stedet til friluftsgudstjenester.
- 14 Fra fjorden ser man kommunens nok ældste sommerhuse ved Tornehagen. Flere er udpeget som kulturhistorisk bevaringsværdige. På stedet lå engang en dansepavillon, som Holbækborgerne besøgte med turbad.
- 15 Kyststrækningen ved Sandhagen er ikke kendt af så mange. Fra fjorden kan man imidlertid se to historiske anlæg, som har interesse. På engen nær Bognæs findes "Batteriet" en skanse, som sammen med et tilsvarende anlæg på Kirsebærholmen bevogtede indsejlingen til Hølbæk Fjord under Englandskrigene i begyndelsen af 1800'tallet. Mod vest ligger et langt ældre fortidsminde "Kongekredsen" - med ukendt historie, men interessant bl.a. fordi detektorfolk efter sigende i dette område fandt to meget velbevarede bronzesværd for et par år siden.
- 16 Hørby Havn er nok det sted på Næsset, hvor der samlet set er flest tilbud til kajakfolk - shelter, toilet, bad, drikkevand, bålplads, kajakområde, cykeludlån, P-pladser med mere.
- 17 Fra ruten er der gode muligheder for at studere fjordens og engenes fugleliv.
- 18 Denne pauseplads ligger et stykke oppe af Tuse Å - lige før man kommer til slusen. Her er bord-/bænkesæt og en anløbsbro til kajakker. Pladsen deles med brugere af den regionale cykel- og vandrerte Fjordstien, som passerer lige forbi.

Landskabsoplevelser på Tuse Næs:

Issøbakkerne. Mest markant opleves bakkelandskaberne på Tuse Næs. Ikke fordi bakkerne er exceptionelt høje (op til 61 m), men de synes af meget, fordi man er så tæt på fjordene. Bakkerne blev dannet i slutningen af den seneste istid, hvor et tykt isskjold (dødis) dækkede store dele af NV-Sjælland. Det blev efterladt som rester af hovedisen, der trak sig tilbage til Skåne for mere end 14.000 år siden. I dødisen opstod sprækker og grotter, som smeltvand udhulede til issøer og fyldte op med sedimenter. Ler blev aflejret, hvor gennemstrømningen var svag. Sand, grus og sten, hvor der var fart på vandet. Da klimaet blev varmere, afsmeltede meget af dødisen, og på et tidspunkt brød væggene omkring issøerne sammen. Det aflejrede materiale blev liggende som issøbakker med flad top og stejle sider. Nogle steder opstod også smeltvandskløfter i bakkerne. Det bakkelandskab, istiden efterlod os, har naturligt nok ændret sig gennem årtusinder, men det kuperede landskab er stadig i top, når det gælder landskabsæstetik.

Littorinaskrænterne. På andenpladsen bør vi placere Næssets kystklinter, selvom de desværre ikke længere bliver afgræsset. Kun enkelte skrænter har bevaret den oprindelige karakter med blomsterrige overdrev og spredte småbuske.

Måske undrer det dig, at klinterne kun få steder ligger helt ud til fjorden? Er det globale havspejl lavere end tidligere? Eller har landet hævet sig? Svaret er ja til begge dele. I sidste istids koldeste perioder var enorme vandmængder bundet i is, som i Skandinavien nåede tykkelse på 1,5-2 km. Det globale havspejl lå dengang 120 m lavere end nu. Samtidig var jordoverfladen under isdækket tyngt ned af isens vægt. Efter istiden hævede landet sig og gør det stadig, og vandet i verdenshavene er steget i takt med afsmeltningen. Balancen mellem disse påvirkninger bestemmer kystlinjens placering. For 6000-9000 år siden var Tuse Næs en ø i datidens Littorinahav. Siden har landet på Næsset hævet sig hurtigere end havspejlet, så klinterne ikke længere nedbrydes af bølgeslag. Undtagelsen er kysten mod Isefjordens Yderbredning ved Løserup Strand, hvor fjorden kunne følge med og har fjernet materialer i et tempo, som bevarer aktive klinter.

Eng og strandvolde. Når klinter skrider i havet vil strøm og bølger sortere og transportere materialet langs kysten. Store sten bliver liggende, håndstore sten vandrer langsomt, sand flyttes hurtigt og ler aflejres kun i rolige vige og på fjordbunden. Det kan ses på Hønsøhalsstangen, hvor "halsen" består af stenede strandvolde, hovedet af mindre sten og sand og vigens enge af ler. Det er fascinerende at tænke på, at vores værdifulde Habitatområde Udby Vig med sit særprægede landskab og sin unikke flora er skabt af materialer, som tidligere var kystklinter.

Guides til den lokale natur:

Frivillige fra foreningen Turlandet Tuse Næs har renoveret stier, afprøvet cykel- og vandruter, kajak og fiskemuligheder og kortlagt natur- og kulturseværdigheder på Næsset. Det er der kommet en serie foldere ud af: Ture i den lokale natur. Heri fortæller vi bl.a. om, hvad vi har set og oplevet på vores prøveture. Vi håber, det vil inspirere både lokale og gæster, der besøger vores smukke halvø. Her er meget at se og opleve - spændende fuglelokaliteter, botaniske seværdigheder, interessant geologi og kulturminde, men Tuse Næs er først og fremmest en smuk ramme om dit friluftsliv, hvad enten du er til vandreture, familicykling, kajak, lystfiske, primitive teltture eller andre friluftsk aktiviteter.

Hvor må man færdes med kajak?

Du må bade og opholde dig på stranden i kortere tid - det vil sige ikke over "en dag", men gerne om natten. Du må tænde bål og overnatte i sovepose, men ikke i telt. Har du lyst til at udforske omgivelserne, er det klogt at kende Naturbeskyttelseslovens bestemmelser om offentlighedens adgang. Hent en letlæst vejledning på: www.dn.dk/vi-arbejder-for/fri-natur/adgang/guide-til-naturen

Om projektet:

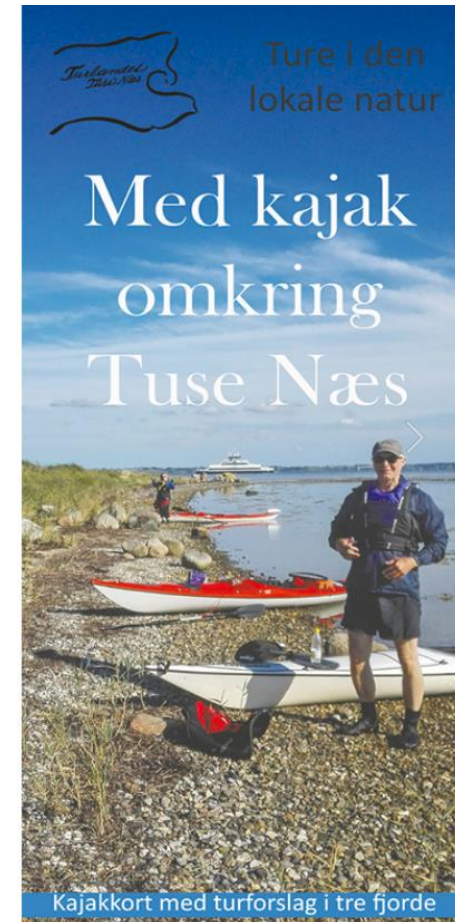
Turfolderne indgår i projektet: Turlandet Tuse Næs - friluftsk aktiviteter for lokale og besøgende. På www.turinaturen.dk kan du læse mere om projektet og downloade kort og foldere. Projektet støttes af:

Støttet med udlåningsmidler til friluftsliv

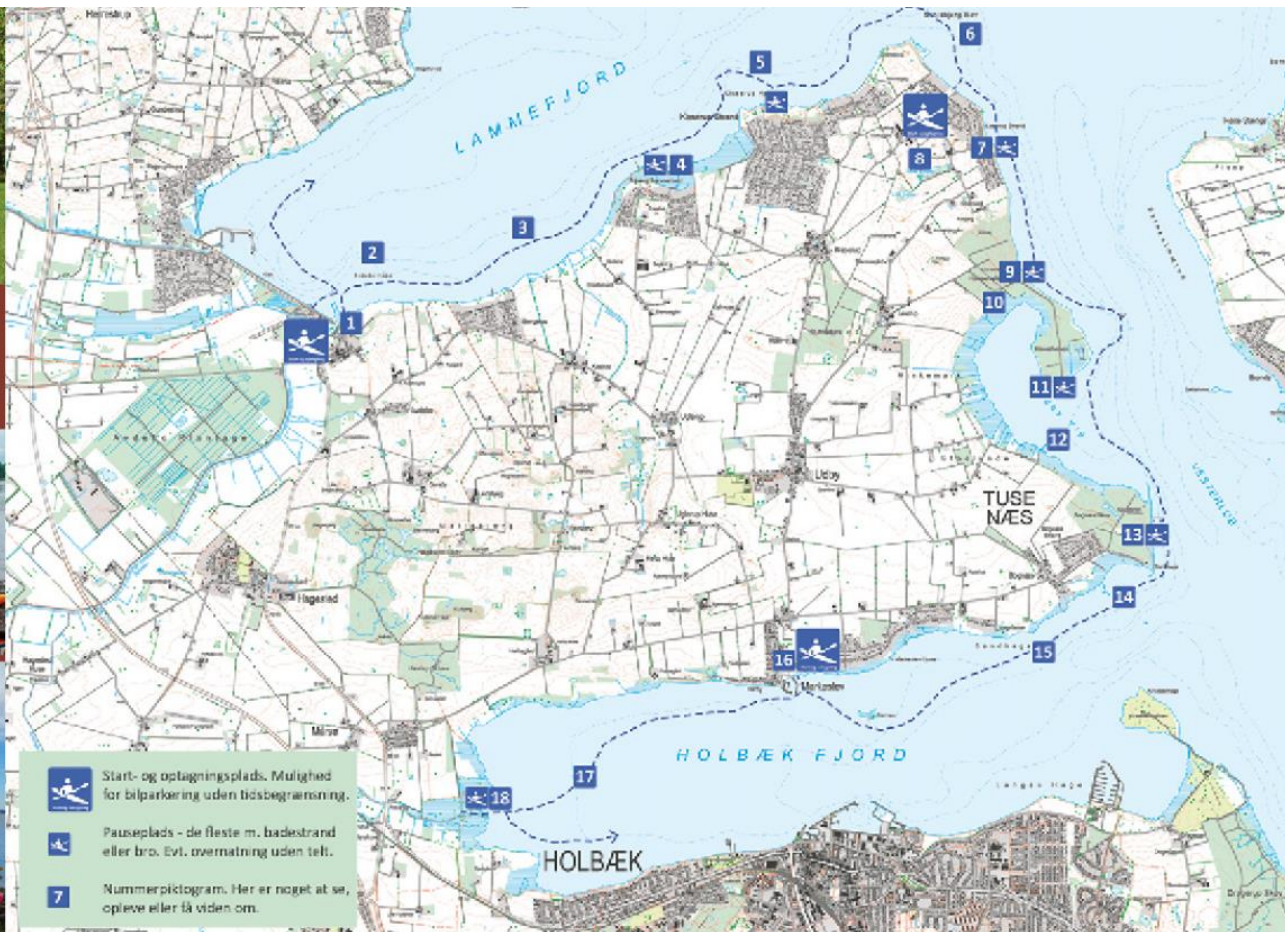

Tekst og billeder: Turlandet Tuse Næs / Finn Bjerregaard

Øverst: Det lille hyggelige bådeleje ved Audebo Pumpestation ligger i fællesudløbet for Svinninge-Audebokanalen og Pumpessen. Øst for udløbet finder man et lavvandet område, hvorfra turen kan starte.
Herunder: Elever fra Jyderup Højskoles friluftslinje holder pause ved Hønselhalsen på Tuse Næs.
Nederst: Stranden ved Bognæs Skov tiltrækker mange på gode sommerdage - både seljere, sommergæster og lokalbefolkning.

Rundt om Tuse Næs i kajak.

Har du sommerhus på Tuse Næs (evt. lejet), er det som regel let at komme til steder, hvor kajakken kan sættes i vandet, og P-problemer er man fri for, da grundejferne tolererer "deres egne". Anderledes ser det ud for friluftskajakere med kajak på tagbagagebæreren og drømme om kajaktur med primitiv overnatning i det fri. For dem er det ikke muligt at benytte grundejfernes P-pladser, men tre steder kan man trods alt bade parkere tidsbestemt og sætte kajakken i vandet - det drejer sig om:

1. Øst for bådelejet ved Audebo Pumpestation, hvor der findes nogle få P-pladser lige før slusen (Audebo Skolevej). Fint sted at sætte kajakerne af, men bilen bør nok efterfølgende køres til P-pladsen på Nykøbingvej ved diget NV for pumpestationen. Alternativt kan man her bære kajakken over diget til kysten og starte derfra.
2. I sommerhusområdet Løserup Strand findes et ubebygget område for enden af Sokhøjvej-Granhøjvænge. Her er vendeplads, betonslids til både og P-muligheder. Benyttes af mange kajakroere som startsted.
3. Hørby Havn ved Markeslev er en charmerende lystbådehavn med ca. 90 bådepladser. Her er mulighed for frisk drikkevand, toilet, bad, bålplads, lånecykler og shelter. Ved shelterpladsen er etableret et område forbeholdt kajakere.

Kan man overnatte på kajakruten?

1. Med få undtagelser må man færdes og tage ophold på strande i kortere tid (tolkes som højst én dag - men gerne om natten). Primitiv overnatning er tilladt (sovepose m. liggeunderlag på presenning). Telt er ikke tilladt, heller ikke tarp, hvis det opstilles som telt. Næsten samme regler gælder for de fleste statsskove heriblandt Hønselhals Skov. Toiletforhold: Vildmarksløsning. Mindre bål accepteres på ubevokset strandbred - alternativt kan benyttes trangia på ikke-brændbart fast underlag. Badning og ophold må ikke ske nærmere end 50 m fra private beboelsesbygninger.
2. Nye regler om fri teltning i visse statsskove gælder bl.a. Bognæs Skov. Læs om reglerne på: <https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/overnatning/fri-teltning>.
3. Er I en gruppe, der tager på kajaktur sammen, er det muligt at booke plads på "en større lejrplads" heriblandt stranden i Bognæs Skov. Her er plads til ca. 40 personer i grupper. Læs om reglerne på: <https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/overnatning/store-lejrpladser>. Lejrpladsen er en af de lidt mere primitive pladser - uden drikkevand og toiletfaciliteter, men med både-/badebro, bålplads og grill - og udsigten - den kan man bestemt ikke klage over.
4. Er primitiv overnatning ikke dig, vil vi anbefale Hørby Havn, hvor der er shelter, frisk drikkevand, toilet, bad mm. Herfra kan du på kajakture opleve kysterne omkring Tuse Næs. Og her er P-pladser.
5. Endelig er der selvfølgelig ved Hørby Havn også den noget dyrere løsning: Hotel Hørby færgekro - et lille hotel med kun 15 værelser, men med restaurant og en helt unik udsigt over fjorden.

Her kan du leje kajak og udstyr:

OKK CENTER, Kanalstræde 8, 4300 Holbæk tlf. ++45 2878 1529
www.okkcenter.dk
KajakOasen, Strandly 21, 4571 Grevinge tlf. ++45 4085 3169
www.kajakoasen.dk